

**ПОГОДЖЕНО**

на педагогічній раді школи

« » вересня 2019 року

(Протокол № від .09.2019 р.)

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Директор Крутобалківського НВК

Драбинівської сільської ради

Полтавської області

\_\_\_\_\_ О.М.Павелко

**Освітня програма**  
**Крутобалківського навчально-**  
**виховного комплексу**  
**«загальноосвітня школи І-ІІІ**  
**ступенів – дошкільний навчальний**  
**заклад »**  
**Драбинівської сільської ради**  
**Полтавської області**  
**на 2019-2020 навчальний рік**

## ЗМІСТ

<b>РОЗДІЛ 1. Призначення закладу та засіб його реалізації .....</b>	<b>2</b>
<b>РОЗДІЛ 2. Цілі та задачі освітньої діяльності закладу.....</b>	<b>10</b>
<b>РОЗДІЛ 3. Опис моделі випускника школи, досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.....</b>	<b>13</b>
<b>РОЗДІЛ 4. Навчальний план та його обґрунтування.....</b>	<b>20</b>
<b>РОЗДІЛ 5. Особливості організації освітнього процесу та застосовуваних у ньому педагогічних технологій .....</b>	<b>24</b>
<b>РОЗДІЛ 6. Програмно-методичне забезпечення освітньої програми. ....</b>	<b>30</b>

### **РОЗДІЛ 1. Призначення закладу та засіб його реалізації**

Нормативно-правовою базою роботи Крутобалківського НВК Драбинівської сільської ради Новосанжарського району Полтавської області є такі державні документи: Конституція України, Закони України “Про

освіту” від 05.09.2017 року №2145-VIII, Закон України "Про повну загальну середню освіту", Положення про загальноосвітній навчальний заклад, «Про внесення змін до законодавчих актів із питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу», «Про охорону дитинства», Концепції Національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Конвенція про права дитини, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.04.2018 №367 «Про затвердження Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної освіти», на підставі Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» від 21.02.2018 №87, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» від 23.11.2011 №1392, Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу, затверджених Постановою Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001р. № 61 .

Місце знаходження школи: Полтавська область, Новосанжарський р-н, с. Крута Балка , вул. Центральна,10.

Внутрішні нормативні документи, що регламентують діяльність закладу – Статут Крутобалківського НВК Драбинівської сільської ради Новосанжарського району Полтавської області (нова редакція), затверджений рішенням тринадцятої сесії сьомого скликання Драбинівської сільської ради Новосанжарського району від 25 жовтня 2018 р.

Колектив НВК працює у тісній співдружності з батьками та громадськістю села. У закладі створена піклувальна рада, батьківський комітет, профспілковий комітет. Батьківський комітет і піклувальна рада школи постійно працюють над зміцненням матеріально-технічної бази школи. Загальні батьківські збори проводяться систематично. Батьківський комітет та піклувальна рада школи працюють за планом. Оформлена відповідна документація роботи всіх управлінських підрозділів закладу.

Розроблені і діють Правила для учнів школи, розпорядок роботи навчального закладу.

Реформування змісту та гуманізація цілей дошкільної та початкової освіти України, суть якого полягає в реалізації компетентнісної парадигми, орієнтує педагогів на впровадження у педагогічну практику цілісного підходу до розвитку особистості. Важливим показником життєвої компетентності дошкільника та молодшого школяра, його життєздатності, спроможності правильно орієнтуватися у життєвих реаліях та допомагати собі розв'язувати проблеми є цілісне світобачення, фундамент якого закладається саме в дошкільному віці. Тому освітня діяльність у дошкільному віці має спрямовуватись на становлення дошкільної зрілості, важливою ознакою якої є сформованість базових особистісних якостей дитини, таких як: міжособистісна злагода, міжособистісне партнерство, самостійність, чуйність, шанобливість, допитливість, спостережливість, креативність, розсудливість. Вказані якості є базовими для становлення особистості дитини, ступінь їх розвитку визначає передусім рівень її психічної активності, створює можливості для подальшого саморозвитку на етапі молодшого шкільного дитинства.

***Провідною метою освітнього процесу школи є підвищення якості освіти. Засобами реалізації даної мети є:***

- своєчасне підвезення учнів , які проживають на відстані більше, ніж 3 км, до навчального закладу;
- повне охоплення навчанням усіх дітей шкільного віку ;
- осучаснення та оновлення освітнього середовища;
- впровадження методик особистісно і компетентнісно зорієнтованого навчання, виховання і розвитку учнів;
- технологічність методик навчання;
- моніторинговий супровід освітнього процесу;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

## **Призначення закладу:**

Реалізація права дитини на здобуття дошкільної та повної загальної середньої освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту на подальших етапах.

Реалізації призначення закладу здійснюється через забезпечення в освітній діяльності таких принципів:

- гуманізм як норма поваги до особистості та основа побудови партнерського спілкування з дитиною;
- інтеграційні засади побудови та організації освітнього процесу;
- визнання самоцінності кожного вікового періоду та орієнтації на вікові особливості;
- створення сприятливих умов для формування і розвитку у дитини пізнавальних, психічних процесів, належної спрямованості на активність у соціумі, конструктивних мотивів поведінки, самосвідомості, позитивної самооцінки, самоповаги та шанобливого ставлення до тих, хто її оточує;
- урахування індивідуальних інтересів, здібностей, темпу розвитку дитини.

## **Освітня програма дошкільного підрозділу**

Освітня програма дошкільної ланки розроблена на виконання законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базового компонента дошкільної освіти.

Зміст програми визначається Базовим компонентом дошкільної освіти. Освітня робота здійснюється за освітніми програмами «Українське довілля» (молодша група) та «Впевнений старт» (старша група). Завдання освітніх ліній Базового компонента реалізується на основі блочно-тематичного планування за принципом методичного конструктора та інтегрованого підходу до змісту та організації освітньої діяльності. Побудова освітнього процесу на засадах інтегрованого підходу забезпечує єдність та

взаємопов'язаність усіх освітніх ліній Базового компонента дошкільної освіти у кожній темі, що реалізується як цілісна змістова та діяльнісна одиниця освітнього процесу.

Завдання освітніх ліній Базового компонента реалізуються через різні форми організації життєдіяльності дошкільників. Основними формами організованої освітньої діяльності дошкільників є заняття різних типів (інтегровані, фронтальні, групові, індивідуально-групові, індивідуальні), організовані ігри різних видів, спостереження, прогулянки, дослідно-експериментальна діяльність, гурткова робота. Зайнятість дітей за цими формами рівномірно розподіляється протягом їх перебування в закладі з урахуванням віку, працездатності в різний час, можливості поєднання з іншими видами діяльності відповідно до дидактичних завдань. Педагог самостійно обирає тип заняття, варіює його зміст, форми та методи роботи, коригує запланований освітній процес, відповідно до особливостей сприймання дітей, непередбачених умов, рівня пізнавальної активності дітей протягом організованих форм роботи.

Розподіл занять на тиждень в організованих видах діяльності укладається за змістовними освітніми лініями відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України 20.04.2015 №446 «Про затвердження гранично допустимого навантаження на дитину у дошкільних навчальних закладах різних типів та форми власності». Кількість занять інваріантної складової повністю відповідає вимогам наказу. Реалізація програм передбачає врахування принципу інтеграції освітніх ліній у відповідності з віковими можливостями і особливостями вихованців.

Заклад з лютого 2019 року має статус інклюзивного: одна дошкільна група приймає дитину з особливими освітніми потребами. Завдання створення інклюзивного освітнього простору є одним із пріоритетних у діяльності закладу. Корекційно-розвивальна робота з дитиною здійснюється за програмою розвитку дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку від 3 до 7 років «Віконечко» (за ред. Л.І. Прохоренко)

Для програмно-методичного забезпечення освітнього процесу використовуються навчальні видання, рекомендовані Міністерством освіти і науки України для використання в дошкільних навчальних закладах у 2019/2020 навчальному році розміщені на сайті Міністерства освіти і науки України.

Завдання програми - сформованість мінімально достатнього та необхідного рівня освітніх компетенцій дитини перших 6(7) років життя, що забезпечує її повноцінний психофізичний та особистісний розвиток і психологічну готовність до навчання у школі. Пріоритетом цього процесу є формування і розвиток базових особистісних якостей дітей: спостережливості, допитливості, довільності поведінки, міжособистісної позитивної комунікації, відповідальності, діяльнісного і різнобічного освоєння навколишньої дійсності та ін.. Визначені Базовим компонентом дошкільної освіти вимоги до обсягу необхідної інформації, життєво важливих умінь і навичок, системи ціннісних ставлень до світу та самої себе є обов'язковими для виконання всіма учасниками освітнього процесу.

Освітня програма дошкільного підрозділу Крутобалківського НВК передбачає досягнення вихованцями на кінець дошкільного віку дошкільної зрілості та сукупності компетентностей, що є базою для подальшого особистісного розвитку в умовах шкільного навчання.

### **Освітня програма початкової школи**

Освітня програма початкової школи Крутобалківського НВК розроблена на виконання Закону України «Про освіту» та Державного стандарту початкової освіти.

Зберігаючи наступність із дошкільним періодом дитинства, початкова школа забезпечує подальше становлення особистості дитини, її фізичний, інтелектуальний, соціальний розвиток; формує здатність до творчого самовираження, критичного мислення, виховує ціннісне ставлення до держави, рідного краю, української культури, пошанування своєї гідності та інших людей, збереження здоров'я.

Зміст програми дає можливість формування у здобувачів освіти таких ключових компетентностей:

- 1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;
- 2) здатність спілкуватися українською та англійською мовами, що передбачає активне використання української мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади; можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;
- 3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;
- 4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;
- 5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, відчувати себе частиною спільноти і брати



участь у справах громади;

- б) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміння важливості збереження природи для сталого розвитку суспільства;

інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

- 7) навчання упродовж життя, що передбачає опанування вміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;
- 8) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, вміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;
- 9) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей,

творчого вираження особистості;

- 10) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, вміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі засад інтеграції, міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, використання яких посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування цілісного світогляду. Необхідною умовою формування компетентностей є діяльна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість.

## **РОЗДІЛ 2. Цілі та задачі освітньої діяльності закладу**

**МЕТА** діяльності закладу: забезпечення єдиної лінії розвитку особистості дошкільника та школяра на основі акмсологічного супроводу розвитку дитини; формування духовної культури та цілісних світоглядних уявлень у дитини на етапах дошкільного та шкільного дитинства.

### **Пріоритетні завдання діяльності:**

- створення умов для здобуття якісної освіти в умовах навчально-виховного комплексу;
- формування у дітей основ культури споживання та екологічної свідомості через впровадження ідей освіти для сталого розвитку;
- втілення інклюзивних цінностей через збагачення інклюзивними підходами освітньої практики;
- сприяння формуванню у дошкільників та школярів лідерських якостей особистості;
- формування світогляду дошкільників та школярів засобами художнього слова; .
- оптимізація взаємодії з батьками;
- модернізація матеріально-технічної бази та програмно-методичного забезпечення закладу.

### **Структура Крутобалківського НВК :**

- заклад дошкільної освіти;
- школа I-III ступеня.

У жовтні 2017 р. заклад реорганізовано в Навчально-виховний комплекс до складу якого входить заклад дошкільної освіти.

### **Школа ставить перед собою наступні першочергові завдання:**

- надання учням можливості спробувати себе в різних видах діяльності (інтелектуальної, трудової, художньо-естетичної тощо);
- впровадження профільного навчання;
- оригінальна організація навчальної діяльності, інтеграція навчальної та позанавчальної діяльності.

### ***Освітні програми, які реалізовуватимуться в школі, спрямовані на:***

- формування в учнів сучасної наукової картини світу;
- виховання працьовитості, любові до природи;
- розвиток в учнів національної самосвідомості;

- формування людини та громадянина, яка прагне вдосконалення та перетворення суспільства;
- інтеграцію особистості в систему світової та національної культури;
- рішення задач формування загальної культури особистості, адаптації особистості до життя в суспільстві;
- виховання громадянина, поваги до прав і свобод людини, поваги до культурних традицій та особливостей інших народів в умовах багатонаціональної держави;
- створення основи для усвідомленого відповідального вибору та наступного освоєння професійних освітніх програм;
- формування потреби учнів до самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення тощо.

**Система внутрішнього забезпечення якості освіти школи складається з наступних компонентів:**

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).

**Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:**

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

## Р

Навчання в школі стає інтерактивним, розкриває внутрішні особливості учнів, що формує компетентну особистість учня в різних сферах діяльності.

### ***Очікувані результати навчання здобувачів освіти***

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної

•

## О

## П

освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Компоненти
1	Спілкування державною (і рідною — у разі відмінності) мовами	<p><b>Уміння:</b> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p><b>Ставлення:</b> розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p><b>Уміння:</b> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування.</p> <p><b>Ставлення:</b> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; адекватно використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p><b>Уміння:</b> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><b>Ставлення:</b> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного</p>

		<p>потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><b>Уміння:</b> розпізнавати проблеми, що виникають у довідці; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><b>Ставлення:</b> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p><b>Уміння:</b> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p><b>Ставлення:</b> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p><b>Уміння:</b> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність власного судження або визнавати помилковість.</p> <p><b>Ставлення:</b> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p><b>Уміння:</b> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p><b>Ставлення:</b> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>

8	Соціальна і громадянська компетентності	<p><b>Уміння:</b> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p><b>Ставлення:</b> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p><b>Уміння:</b> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p><b>Ставлення:</b> культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна грамотність і здорове життя	<p><b>Уміння:</b> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p><b>Ставлення:</b> усвідомлення взаємозв'язку кожного окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p><b>Навчальні ресурси:</b> навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній



ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямовані на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Компетентний підхід у навчанні й вихованні переборює розрив між навчанням і життям. Освіта та виховання в школі виступають як інструмент самовдосконалення особистості та допомагають сформувати особистість, компетентну в різних сферах діяльності. Тому виникла необхідність розробити власну концепцію моделі випускника, засновану на сучасних принципах.

#### ***Модель випускника початкової школи :***

- сприйняття та розуміння учнями таких цінностей, як "родина", "школа", "учитель", "Батьківщина", "природа", "дружба з однолітками", "повага до старших";
- потреба виконувати правила для учнів, уміння розрізняти добрі та погані вчинки людей, правильно оцінювати свої дії та поведінку однокласників, зберігати порядок і дисципліну у школі та громадських місця;
- наявність досвіду участі в підготовці та проведенні суспільно корисних справ, здійснення індивідуального й колективного вибору доручень і завдань у процесі організації життєдіяльності у класі та школі;
- спостережливість, активність і старанність у навчальній праці, стійкий інтерес до пізнання. Сформованість основних рис індивідуального стилю навчальної діяльності, готовності до навчання в основній школі;
- оволодіння найпростішими комунікативними вміннями та навичками: уміння говорити та слухати; здатність співпереживати, співчувати, виявляти увагу до інших людей, тварин, природи. Сформованість первинних навичок саморегуляції.

#### ***Модель випускника 9-го класу як головний цільовий орієнтир роботи з учнями школи II ступеня:***

- сприйняття й розуміння цінностей "людина", "особистість", "індивідуальність", "праця", "спілкування", "колектив", "довіра", "вибір".

Знання й дотримання традицій школи;

- усвідомлення можливостей власного "я", оволодіння прийомами та методами самоосвіти і самовиховання, орієнтація на соціально значущі форми та способи самореалізації та самоствердження. Готовність боротися за свою честь і честь колективу, відповідати за свої вчинки та дії;

- активність і здатність виявляти сильні сторони своєї особистості в життєдіяльності класу і школи, уміння планувати, готувати, проводити й аналізувати колективну творчу справу, бесіду, ігри тощо;

- сформованість індивідуального стилю навчальної діяльності, стійких навчальних інтересів і схильностей, уміння розвивати та керувати пізнавальними процесами особистості, здатності адекватно діяти в ситуації вибору на уроці;

- засвоєння основ комунікативної культури особистості: уміння висловлювати та відстоювати свою точку зору: оволодіння навичками неконфліктного спілкування; здатність будувати та підтримувати спілкування в різних ситуаціях із людьми, які відрізняються один від одного за віком, ціннісними орієнтаціями та іншими ознаками;

- здатність бачити і розуміти гармонію та красу, знання видатних діячів і здобутків літератури і мистецтва, апробація своїх можливостей у музиці, літературі, сценічному й образотворчому мистецтві;

- розвиток основних фізичних якостей: швидкості, спритності, гнучкості, сили і витривалості; оволодіння найпростішими туристичними вміннями та навичками; знання та дотримання режиму занять фізичними вправами; здатність розробити та реалізувати індивідуальну програму фізичного удосконалення.

***Модель випускника 11-го класу як головний цільовий орієнтир у роботі з учнями школи III ступеня:***

- метою повної загальної середньої освіти є всебічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору, самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності;
- осмислення цілей та змісту свого життя;
- засвоєння цінностей "Батьківщина", "культура", "любов", "творчість", "самоактуалізація", "суб'єктність". Наявність почуття гордості за приналежність до своєї нації, за свою Батьківщину. Знання й розуміння основних положень Конституції країни;
- розуміння сутності моральних якостей і рис характеру оточуючих людей, толерантність у їхньому сприйнятті, прояв у відносинах з ними таких якостей, як доброта, чесність, порядність, увічливість;
- адекватна оцінка своїх реальних і потенційних можливостей, упевненість у собі, готовність до професійного самовизначення, самоствердження та самореалізації в дорослому житті;
- активність у загальношкільних і класних справах, у роботі з молодшими школярами. Наявність високих досягнень в одному або декількох видах діяльності;
- наявність бажання й готовності продовжити навчання після школи, потреба в поглибленому вивченні обраної галузі знань, їхньому самостійному здобуванні;
- сформованість індивідуального стилю спілкування; володіння різноманітними комунікативними компетентностями, способами підтримки емоційно стійкої поведінки у кризовій життєвій ситуації; здатність коректувати у спілкуванні та відносинах свою й чужу агресію;
- уміння будувати свою життєдіяльність за законами гармонії та краси; потреба у відвідуванні театрів, виставок, концертів; прагнення діяти гарно в навчальній, трудовій, улюбленій дозвільній діяльності, поводженні та

відносинах з навколишніми; прояв індивідуальної своєрідності у сприйнятті та творенні краси;

- прагнення до фізичної досконалості; уміння підготувати та провести рухливі ігри та спортивні змагання серед своїх однолітків і молодших школярів; звичка щодня займатися фізичними вправами та вміння використовувати їх у поліпшенні своєї працездатності й емоційного стану.

#### **РОЗДІЛ 4. Навчальний план та його обґрунтування**

Згідно Листа МОН України від 20.04.2018р. №1/9-254 «Щодо типових освітніх програм для 2-11 класів», у 2019-2020 навчальному році учні 1-11 класів навчатимуться за типовими освітніми програмами:

- 1-2 класи - за Типовою освітньою програмою для закладів загальної середньої освіти 1-2 класи , затвердженою рішенням Колегії Міністерства освіти і науки України від 22.02.2018 (під керівництвом Р.Б.Шияна);

- 3-4 класи - за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти I ступеня, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 407 (таблиця 2);
- 5-9 класи – за Типовою освітньою програмою закладів загальної середньої освіти II ступеня, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 405 (таблиця 12);
- для 10,11 класу – за Типовими освітніми програмами закладів загальної середньої освіти III ступеня, затвердженими наказом МОН України від 20.04.2018 року № 408(додаток 2);

Учні 1-2 класу у 2019-2020 навчальному році навчатимуться за Типовою освітньою програмою початкової освіти під керівництвом Шияна Р.Б.

Типова освітня програма окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом.

Освітня програма Крутобалківського I-III ступенів включає інваріантну складову, сформовану на державному рівні, та варіативну складову, в якій передбачено додаткові години на вивчення навчальних предметів інваріантної складової.

Реалізація змісту освіти у 10,11 класах забезпечується базовими та вибірково-обов'язковими предметами, з яких вибрано два предмети – «Технології» та «Інформатика». При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків:

- у 1 класі – 35 хвилин;
- у 2-4 класах – 40 хвилин;
- у 5-11 класах – 45 хвилин.

Години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

**Загальний обсяг навчального навантаження та орієнтована тривалість і  
можливі взаємозв'язки освітніх галузей, предметів, дисциплін**

Обсяг навчального навантаження Год./н.р.	класи											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
для учнів	805	875	910	910	1050	1155	1172, 5	1207, 5	1260	1330	1330	
Загальний	805	2695			5845					2660		

Розподіл навчального навантаження на тиждень подано у навчальних планах закладу загальної середньої освіти I-III ступенів у додатках 1-5, у яких зазначені зміст і структура кожного рівня освіти, встановлене погодинне співвідношення між окремими предметами за роками навчання, визначене гранично допустиме тижневе навантаження учнів.

Навчальні плани початкової, базової середньої та профільної середньої освіти передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державних стандартів через окремі предмети, які охоплюють інваріантну та варіативну складову.

***Типова освітня програма визначає:***

загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення які на тепер подані в рамках навчальних планів;

очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, пропонований зміст навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН;

рекомендовані форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;

вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Типовою освітньою програмою.

***Варіативна складова навчальних планів використовується на:***

- вивчення української мови у 2 класі - 1 год;
- вивчення математики у 1-2 класах- 1 год;
- вивчення музичного та образотворчого мистецтва у 1-2 класах- по 0,5 год;
- вивчення української мови та літератури у 10-11 класах– по 2 години;
- вивчення іноземної мови у 10-11 класах– по 1 годині;
- вивчення математики у 11 класі - 1 год;

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи, тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів. Змістове наповнення предмета «Фізична культура» формується з варіативних модулів відповідно до статево-вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення. Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту».

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у навчальних планах, які зорієнтовані на роботу навчального закладу за 5-денним навчальним тижнем.

Мова навчання – українська.

*Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти.*

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»). Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

*Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти.* Базова середня освіта здобувається, як правило, після здобуття початкової освіти. Діти, які здобули початкову освіту на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття базової середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти за інших умов.

*Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти.* Профільна середня освіта здобувається, як правило, після здобуття базової середньої освіти. Діти, які здобули базову середню освіту та успішно склали державну підсумкову атестацію на 1 вересня поточного навчального року повинні розпочинати здобуття профільної середньої освіти цього ж навчального року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття профільної середньої освіти за інших умов.

## **РОЗДІЛ 5. Особливості організації освітнього процесу та застосовуваних у ньому педагогічних технологій**

### Особливості освітньої діяльності у дошкільній ланці:

- інтеграція як основний принцип побудови та організації освітнього процесу;
- технологія методичного конструктора (Н.Гавриш, Н.Савінова, І.Кіндрат) як спосіб планування та побудови освітнього процесу;
- використання технології складання інтелектуальних карт



(Н.Гавриш, І.Кіндрат) в освітній, методичній, самоосвітній та управлінській діяльності;

- реалізація літературних проєктів як особливої форми освітньої діяльності на основі літературних творів;
- здійснення моніторингу розвитку старших дошкільників на кінець дошкільного віку за системою аудиту з використанням асоціативних карт.

*Особистісно-орієнтована модель освіти, яку реалізує школа, передбачає :*

- упровадження особистісно-орієнтованої моделі освіти, заснованої на ідеології дитиноцентризму. Дитиноцентризм розуміється як максимальне наближення навчання і виховання конкретної дитини до її сутності, здібностей і життєвих планів;
- активність учнів у навчальному процесі, орієнтація на інтереси та досвід учнів;
- практична спрямованість навчальної діяльності, взаємозв'язок особистого розвитку дитини з її практичним досвідом;
- виховання вільної незалежної особистості;
- урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів, забезпечення морально-психологічного комфорту дитини;

Пріоритетного значення в розбудові нової школи набуває завдання формувати в учнів систему загальнолюдських цінностей – морально-етичних (гідність, чесність, справедливість, турбота, повага до життя, повага до себе та інших людей) ;

- соціально-політичних цінностей (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, шанобливе ставлення до довкілля, повага до закону, солідарність, відповідальність).

***Організація освітнього середовища:***

- нововведення в освіті потребують змін в організації сучасного освітнього середовища. У зв'язку з тим, що в шкільному житті зростає частка групової, ігрової, проєктної і дослідницької

діяльності, мають бути урізноманітнені варіанти упорядкування освітнього простору. Крім класичних варіантів класних кімнат доцільно використовувати новітні, наприклад, мобільні робочі місця, які можна легко трансформувати для групової роботи. Перед школою поставлено завдання відшукати окремі приміщення з відкритим освітнім простором, що дозволить розширити поле діяльності за межі класу. У плануванні і дизайні освітнього простору першорядним має бути спрямування на розвиток дитини і мотивації її до навчання.

Наскрізні лінії є засобом інтеграції ключових і загальнопредметних компетентностей, окремих предметів та предметних циклів; їх необхідно враховувати при формуванні шкільного середовища. Наскрізні лінії є соціально значимими надпредметними темами, які допомагають формуванню в учнів уявлень про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях.

***Навчання за наскрізними лініями реалізується насамперед через:***

організацію навчального середовища — зміст та цілі наскрізних тем враховуються при формуванні духовного, соціального і фізичного середовища навчання;

окремі предмети — виходячи із наскрізних тем при вивченні предмета проводяться відповідні трактовки, приклади і методи навчання, реалізуються надпредметні, міжкласові та загальношкільні проекти. Роль окремих предметів при навчанні за наскрізними темами різна і залежить від цілей і змісту окремого предмета та від того, наскільки тісно той чи інший предметний цикл пов'язаний із

- конкретною наскрізною темою;
- предметами за вибором;
- роботою в проектах;
- позакласною навчальною роботою і роботою гуртків.

Наскрізна лінія	Коротка характеристика
Екологічна безпека й сталий розвиток	<p>Формування в учнів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.</p> <p>Проблематика наскрізної лінії реалізується через завдання з реальними даними про використання природних ресурсів, їх збереження та примноження. Аналіз цих даних сприяє розвитку бережливого ставлення до навколишнього середовища, екології, формуванню критичного мислення, вміння вирішувати проблеми, критично оцінювати перспективи розвитку навколишнього середовища і людини. Можливі уроки на відкритому повітрі.</p>
Громадянська відповідальність	<p>Сприятиме формуванню відповідального члена громади і суспільства, що розуміє принципи і механізми функціонування суспільства. Ця наскрізна лінія освоюється в основному через колективну діяльність (дослідницькі роботи, роботи в групі, проекти тощо), яка поєднує окремі предмети між собою і розвиває в учнів готовність до співпраці, толерантність щодо різноманітних способів діяльності і думок.</p> <p>Вивчення окремого предмета має викликати в учнів якомога більше позитивних емоцій, а її зміст — бути націленим на виховання порядності, старанності, систематичності, послідовності, посидючості і чесності. Приклад вчителя покликаний зіграти важливу роль у формуванні толерантного ставлення до товаришів, незалежно від рівня навчальних досягнень.</p>
Здоров'я і безпека	<p>Завданням наскрізної лінії є становлення учня як емоційно стійкого члена суспільства, здатного вести здоровий спосіб життя і формувати навколо себе безпечне життєве середовище.</p> <p>Реалізується через завдання з реальними даними про безпеку і охорону здоров'я (текстові завдання, пов'язані з середовищем дорожнього руху, рухом пішоходів і транспортних засобів). Варто звернути увагу на проблеми, пов'язані із ризиками для життя і здоров'я. Вирішення проблем, знайдених з «ага-ефектом», пошук оптимальних методів вирішення і розв'язування задач тощо, здатні викликати в учнів чимало радісних емоцій.</p>
Підприємливість і фінансова грамотність	<p>Наскрізна лінія націлена на розвиток лідерських ініціатив, здатність успішно діяти в технологічному швидкозмінному середовищі, забезпечення кращого розуміння учнями практичних аспектів фінансових питань (здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, страхування, кредитування тощо).</p> <p>Ця наскрізна лінія пов'язана з розв'язуванням практичних завдань щодо планування господарської діяльності та реальної оцінки власних можливостей, складання сімейного бюджету, формування економного ставлення до природних ресурсів.</p>

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості

створювати умови для самостійного виведення нового знання, перевірки його на практиці і встановлення причинно-наслідкових зв'язків шляхом створення проблемних ситуацій, організації спостережень, дослідів та інших видів діяльності. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

***Основними формами організації освітнього процесу в школі є різні типи уроку:***

- формування компетентностей;
- розвитку компетентностей;
- перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей;
- корекції основних компетентностей;
- комбінований урок.

Також формами організації освітнього процесу можуть бути екскурсії, віртуальні подорожі, уроки-семінари, конференції, форуми, спектаклі, брифінги, квести, інтерактивні уроки (уроки-«суди», урок-дискусійна група, уроки з навчанням одних учнів іншими), інтегровані уроки, проблемний урок, відео-уроки тощо.

З метою засвоєння нового матеріалу та розвитку компетентностей крім уроку проводяться навчально-практичні заняття. Ця форма організації поєднує виконання різних практичних вправ, експериментальних робіт відповідно до змісту окремих предметів, менш регламентована й має акцент на більшій самостійності учнів в експериментальній та практичній діяльності. Досягнуті компетентності учні можуть застосувати на практичних заняттях і заняттях практикуму. Практичне заняття - це така форма

організації, в якій учням надається можливість застосовувати отримані ними знання у практичній діяльності. Експериментальні завдання, передбачені змістом окремих предметів, виконуються на заняттях із практикуму (виконання експериментально-практичних робіт). Оглядова конференція (для 8-11 класів) повинна передбачати обговорення ключових положень вивченого матеріалу, учнем розкриваються нові узагальнюючі підходи до його аналізу. Оглядова конференція може бути комплексною, тобто реалізувати міжпредметні зв'язки в узагальненні й систематизації навчального матеріалу. Оглядова екскурсія припускає цілеспрямоване ознайомлення учнів з об'єктами та спостереження процесів з метою відновити та систематизувати раніше отримані знання.

Функцію перевірки та/або оцінювання досягнення компетентностей виконує навчально-практичне заняття. Учні одержують конкретні завдання, з виконання яких звітують перед вчителем. Практичні заняття та заняття практикуму також можуть будуватися з метою реалізації контрольних функцій освітнього процесу. На цих заняттях учні самостійно виготовляють вироби, проводять виміри та звітують за виконану роботу.

Можливо проводити заняття в малих групах, бригадах і ланках (у тому числі робота учнів у парах змінного складу) за умови, що окремі учні виконують роботу бригадирів, консультантів, тобто тих, хто навчає малу групу.

Екскурсії в першу чергу покликані показати учням практичне застосування знань, отриманих при вивченні змісту окремих предметів (можливо поєднувати зі збором учнями по ходу екскурсії матеріалу для виконання визначених завдань).

Учні можуть самостійно знімати та монтувати відеофільми (під час відео-уроку) за умови самостійного розроблення сюжету фільму, підбору матеріалу, виконують самостійно розподілені ролі та аналізують виконану роботу.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

## **РОЗДІЛ 6. Програмно-методичне забезпечення освітньої програми.**

### **Дошкільна ланка**

Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». - К., 2016.

Програма «Впевнений старт». - К., 2017.

*Н. Гавриш, О. Безсонова.* Калейдоскоп інформаційно-ігрової творчості дітей. Методичні рекомендації щодо використання коректурних таблиць. - К., 2017.

*Н. Гавриш, І. Кіндрат.* Пізнаємо світ разом. Методичний конструктор. - Х., 2013.

*РібиунЮ.В.* Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення. Програмно-

методичний комплекс. - К., 2012.

## **Школа**

Наказ МОНУ від 20.04.2018 №408 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»;

Наказ МОНУ від 20.04.2018 №407 « Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня»;

Наказ МОНУ від 20.04.2018 №406 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти III ступеня»;

Наказ МОНУ від 20.04.2018 №405 « Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти II ступеня»;

Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами);

Лист МОН України від 20.04.2018 №1/9-254 « Щодо типових освітніх програм для 2-11 класів»;

Лист Державної служби якості освіти від 24.05.2018 № 01-22/322 «Про результати аналізу освітньої програми на відповідність Державному стандарту» .